

गुजराथी - - शिक्षण - - माला.

— पुष्प ६ —

सतारा.

ગુજરાતી-શિક્ષણ-મંડળના કૌપીસર્જન-સંગ્રહ

તેઓશ્રીનેજ ધન્યછે, તેઓજ વદવાયોગ્યછે, તેવાનુજ
જન્મ અને જીવીત વખાણુ પાલાયકછે કે જેવો જ્ઞાતિના
સુખતી સુખી થાયછે, અને જ્ઞાતિના દુઃખથી દુઃખીથાયછે.

માલાનો-સંકલ્પ.—

આપણા વિસાનાગર જ્ઞાતિમા ભાંડુપ્રેમ-એકતા અને
શુભઅંકુર સ્પુરાવવા નિરંતર પ્રયત્નો કરીશું.

વિષયાનુક્રમ.

	પૃષ્ઠ.
૧. ર્શ પ્રાર્થના.	૧.
૨. વિવાહના તરંગ. (કવિતા)...	૨.
૩. માતૃભાષા ગુજરાતીજ જોડીયે	૩.
૪. મહાજનનો પાર્લેમેન્ટના દૃષ્ટીથી વચાર.	૫.
૫. શિપત્તીનો વચાર	૬.
૬. અવનતીનો કલ્લોક.... ..	૧૨.
૮. અમીપ્રાય	૧૬.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશ્ટ્રિ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૭૩૧

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ડાહ્યાનાં રિદ્દાનાના

વિષય સંપ્રદર રિદ્દાનાનાં ૪૪૮

ગુજરાતી શિક્ષણ માતા.

૧ મતી જ્યેષ્ઠ શુદ્ધ ૧ વાર રવેડિ સંવત ૧૯૭૪

ઈશ પ્રાર્થના.

હે અનંત! તારા પ્રભાવને ઉપમા નથી. તૂ સેવામા સેવાલેવાને યોગ્ય, ગુરુનો પણ ગુરુ, પવિત્ર પણાને પાવિત્ર આવ્યુંતે તારા પાસેથીજ, મંગલમા તારાપાસેથીજ મંગલ પણ, તું દૈવતનુ દૈવ, તું આવિનાશી જન્મત નો પિતા છે; આ જગત તારા પાસેતી નિર્માણ થયેલુ છે, તેને તુજ ઉત્તમ કરેછે, સંભાળે છે, ને તેનો લય પણ તારામાજ થાયછે. તારા ડરીઓ કોઈ પણ નથી. સ્તુતીને કરવા યોગ્ય થેવો પુરસ તુજ છે તારા પાસે પ્રાર્થના કરીયે છીંકે આમારા જન્મ જન્માતરીના અપરાધની ક્ષમાકર, ને આમારા ઉપર ધ્યાન રાખ. મારા મા બાપ, સગા, વ્હાલા, મિત્ર, તુજછી; સુબુદ્ધિ આપ; અમોને સારા માર્ગથી હાતે ધરી લેઈજા; તારા કૃપા વગર અમો દાનિછી, જો તારી આમારા ઉપર કૃપા હોયતો અમારા સરીઓ બીજો કોઈ ધન્ય નથી; તારી ભક્તિ અમોને લાગવાદે, તારા ગુણ વર્ણન આ નેહમીનો વિષય થવાદે, આમાર મન નિરંતર તારા પગ પાધે લીન થવાદે.

હે વિશ્વાધિશ! તૂ દેવનો દેવ, દેવને ઉત્તમ કરનારો રમ્ય થેવો દેવ ને તારુ રુપ જાણવા અશક્ય. તૂંચ એક શ્રેષ્ઠ દેવ, તૂંચ એક મહર્ષિ કૃપાકર ને શુભ સ્થિતિ આપ.

વિવાહના તરંગ

(વામનદાસ પુરશોત્તમદાસ)

‘હો,હો , ભાઈઓ!ને ચાલો રે જોવા કાલરૂપ
 દોડો, દોડો, ભાઈઓ!ને પછે જોવો સંસારરૂપ;
 ઉની, ઉની, પૂડીયો,ને બટાટાનુ શાક
 ખાવો, ખાવો, ભાઈઓ!લાડવા સુખમાં સાક્ષા ૧ ॥

“કરો, કરો, બેહેનોરે મળ,ને થાવો થાવો રે દંગ
 કરો,કરો,રે અતિવ્યય,ને ઉડાવોરે અતિરંગ,
 જોવો જોવો નખે રે ભાઈઓ! તમારૂં રે ધરદાર
 કરો કરો રે લગન ને પછે થાવો થાવો રે નાદાર ॥ ૨ ॥

“વેચો વેચો ભાઈઓ!અખિલ તમારૂં સરવે
 ને પુરી પુરાવો ચાલીરીતો લગનની સરવે;
 થાવો થાવો નખે રે,ભાવિક કાલમાં ચતુર્ભુજ
 ને કરો કરો નખે રે,બેહેનો! અખલાને ચતુર્ભુજ ॥ ૩ ॥

છોડો છોડો ભાઈઓ!વિવાહની અસુરી રે નાતો
 નખે નખે કરો બેહેનો!લગનની દુઃચાલીરીતો;
 લાવો લાવો રે ધ્યાનમાં બેહેનો!લગન ને સંસાર
 ને કરો કરો રે ભાઈઓ!લગનનો સારાસાર ॥ ૪ ॥

શ્રીનાથજી

માતૃભાષા ગુજરાથીજ જોઈએ.

(શેઠ ગોવીંદદાસ નારાયણદાસ મુંબઈ)

આપણી માતૃભાષા ગુજરાથી જોઈએ કે મરાઠી જોઈએ એવો એક પ્રશ્ન ભાઈ મનમોહનદાસ લક્ષ્મણદાસએ ગુજરાથી શીક્ષણ માલના પાંચમાં અંકમાં ઊઠાવ્યો છે. તે ભાષા મરાઠી જોઈએ એમ સાધારણરીતે દરશાવ્યું છે. વાસ્તવીકરીતે જોતાં આ પ્રશ્ન ઉપરિચિત થવાનું કાંઈ કારણ નથી, પરંતુ હાલમાં આપણી ભાષા ભાઈ મનમોહનદાસ કહે છે તેમ ખરેખર ઘેડગુજરાતી થયેલી છે અને તેથી કાંઈના મનમાં એવો વીચાર આવવો સાહજીક છે. આ પ્રશ્નનો નીકાલ કરવા પ્રથમતી આપણે આપણા ભાષાની સ્થિતિ ખારીકથી તપાસવી જોઈએ. હાલ આપણે બોલીએછી તે શુધ્ધ ભાષા નથી, એ વાત તો સ્પષ્ટ છે. તે સાધે એ વાત પણ ખરી છે કે આપણે શુધ્ધ મરાઠી પણ બોલી શકતા નહીં. ખાસ કરીને પુના, નગર, કરમાળા, ઈંદાપુર તથા નેવાસુ વગેરે ગામની મંડળી શુધ્ધ મરાઠી બોલેછે, એમ પણ કહી શકાતું નહીં. કદાચ સતારા તથા મીરજની મંડળી મરાઠી સાંઝે બોલી એછી, એમ માનીએ તો પણ નહીં. તેથી આખી માતૃભાષા જ બદલવી એમ કેહવું ધણુ ગેરવાજવી છે. અશુધ્ધ મરાઠીતી અશુધ્ધ ગુજરાતી હજારગણી સારી એ કાંઈ પણ કળુલ કરશે. ખીજું એક વાત ધ્યાનમાં રાખવા જેવી છે કે પુરૂષો કદાચ મરાઠી બોલી શકે, પણ આપણી સ્ત્રીઓ ગુજરાતી - અર્થાત અશુધ્ધ - બોલવું છોડી કેવળ મરાઠી બોલેછી, એમ માનવું અસંભવીત છે.

માતૃભાષા એ એવી ચીજ છે કે તેનો અભીમાન પ્રત્યેકને હોય છે. માટે ગમે તેવા પ્રતીકુલ પરિસ્થિતિમાં પણ મહા પ્રયત્ન કરી માતૃભાષા ટકાવી રાખવી એ આપણું કર્તવ્ય છે. ભાઈ મનમોહનદાસ કહે છે તે ખરું છે કે શુધ ગુજરાતી આવવા સાફ ગુજરાતી નીશાળાઓ નહી. એકંદરે મરાઠી બોલણુરાઓમાંજ હમેશા ફરવું પડે છે. પણ તેથી આપણે આપણી ભાષા છોડી દેવી એવું કાંઈ નથી. આપણે ખાજગી ગુજરાતી વર્ગ કાઢવા જોઈએ. જ્યાં સાધારણ વધારે સંખ્યા હોય ત્યાં મ્યુનીસીપાલિટીને અથવા શાળાખાતાને સમજાવી ગુજરાતી વર્ગ બોલાવવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. માખાપોએ છોકરાને નાનપણ પાસેથી આ 'ગરીબી ગુજરાતી' ભાષા તરફ પ્રેમ વધારવો જોઈએ. હજી આપણી સ્ત્રીઓ લગભગ મંગલ પ્રસંગે ગુજરાતીમાં જ ગાય છે. તેમને લણાવી સુધારણા કરવી જોઈએ. આવીરીતે પ્રયત્ન કરીશું તો જરૂર આપણું શરમ ભરેલું ભાષાનું દૈન્ય ઓછું થશે. ગમે તેવી આપણી ભાષા ઉત્તમ ગણવી.

‘જનની જન્મ ભુમિઃ ચ સ્વર્ગાદપિ ગરીયસી’

જો જન્મભુમિ સ્વર્ગાદપિ ગરીયસી તો જન્મભાષા પણ તેમજ હોવી જોઈએ. આપણે સારી શીકવા પ્રયત્ન કરતા નથી એ આપણો દુર્ગુણ ઢાંકી આખી ભાષા બદલવી એમ કેહવું તે હજી કરી પગ ઊપર પથરો પાડી લેવા જેવું છે. તેવા વિચારો જેના મનમાં હશે તેઓએ તે વિચારો કાઢી નાખવા એવી અમારી તેઓને નમ્ર વીન હતી છે. ખીજું કેટલાકેનું કેહવું એવું છે કે ગુજરાતી ભાષાકરતા વધારે મરાઠી સારી છે,

પણ આ તેમનું કેહવું તદ્દન ભુલ ભરેલું છે. પ્રથમ તો કોઈ ભાષા ખીજા ભાષા કરતાં સારી છે એવું તો છેજ નહીં. ખીજું ગુજરાતી ભાષાની આપણે ખરાબર ખબર નથી, તેથી આપણુ તેમ ખોલીએ છીં. જે ભાષા બોલનારાઓં મહાત્મા ગાંધી વીગેરે મોઠાં પુરૂષો બિત્તમ થયા છીં, જે ભાષામાં સરસ્વતી મંદ્ર વીગેરે આખા જગના ઉત્તમમાં ઉત્તમ લાયખરીને પણ દીપનારાં એવા ગ્રન્થો લખાએલા છે, જે ભાષા બોલનારાઓમાં પાછલ રાજકરણુ, દયારામ નર્મદાશંકર, નરસીંહ મેહતા જેવાં પુરૂષો થઈ ગયા તે ભાષા સારી નથી એવું કેહવું કેવલ અજ્ઞાન છે. ઊંપરના અલ્પ વીવેચન ઉંપરથી આપણી ભાષા શુદ્ધ કરવાની તથા અગ્નિ હોત્રી પોતાનું અગ્નિહોત્ર જેમ નહાપ્રયત્ને ગમેતેવા પ્રતિકુલ પરિસ્થિતીમાં પણ જળવા રાંખેછે, તેમ જળવી રાખવાનો કેટલી જરૂર છે, તે વાંચનારાઓના ધ્યાનમાં આવશે, તથા તે દીશેથી પ્રયત્ન કરવાની કોઈને અર્થાત--સારાં પાયા ઉપર—બુધી થશે તો આખા નાતનું મહા કલ્યાણ થશે.

શ્રી નાથજી

મહાજનનનો પાર્લમેન્ટના દૃષ્ટીથી

વચાર

(શહા મનમોહનદાસ લક્ષ્મણદાસ સતારા)

જે માણસએ મહાજનની કલ્પના કાઢી તે ખરેખર સ્તુતી ને પાત્ર છે. જે માણસએ આ કલ્પનાને મુર્તસ્વરૂપ આવવા સાઈ પ્રયત્ન કર્યો તે વ્યક્તી આદરણીય છે. જે વ્યક્તીએ આ વચારને મુર્તસ્વરૂપ આપ્યું તે વ્યક્તી ખરેખર ધન્ય છે.

મહાજન આ એક ઈંગ્લીશ પાર્લિમેંટ જેવું છે. જેમ પાર્લિમેંટ માં સભાસદ નીવડીને આવેલા હોય છે, તેમ મહાજનમાં છેજ નહીં. મહાજનમાં પ્રત્યેક ધરધની સભાસદ હોય છે. પાર્લિમેંટમાં નીવડીને આવેલી મંડળી આપણામાં અધ્યક્ષ નીવડે છે. અધ્યક્ષ નીવડતી વખતે આ માણસ એ જગાને પાત્ર છે કે નહીં આ ફક્ત વચાર થાય છે. આ માણસ શ્રીમંત છે કે નહીં એનો વચાર થતો નહીં. આપણામાં માત્ર ઉલટું થાય છે. અધ્યક્ષનો માન ફક્ત શ્રીમંત માણસને મળે છે. એ શ્રીમંત માણસ આ જગાને પાત્ર છે કે નહીં, એને જગતનો કાંઈ અનુભવ છે કે નહીં, એ આપણુ કામ ઉત્તમ પ્રકારથી કરશે કે નહીં, એ તંટાનો નીકાલ નિઃપક્ષ પાતેથી કરશે કે નહીં વગેરે નો કોઈ વચાર કરતો નહીં. પાર્લિમેંટમાં નીવડીને આવેલી પાર્ટી આપણામાં કામની વીલાગણી કરીન લેય છે. મહાજનમાં બધુંકામ માત્ર ફક્ત બે ત્રણ શ્રીમંત માણસ ઉપર સોપેલું હોય છે. પાર્લિમેંટમાં પેહલા બેઠકમાં પાછેલા વરસના ખરચનો અહવાલ પ્રસિદ્ધ કરીને આગળના વરસનું અંદાજપત્રકનું ખીલ આગળ આવે છે, પછે એ ખીલજીપર વાદવીવાદ થઈન સુધારો થયા પછે બજેટ પાસ થાય છે. મહાજનમાં પાછેલા વરસનો અહવાલ પ્રસિદ્ધ થતો નહીં, પછે આગળના સાલનું અંદાજપત્રક આવીને ધનાજીપર વાદવીવાદ થવાની વાત જુદી! પાર્લિમેંટમાં પાછેલા વરસનો અહવાલ થયાથી ગયા વરસમાં કેટલો ખરચ વાવગો થયો, કેટલો વાવગો થયોં નહીં, કેટલી પેદાસ છે ખરચ કેટલો છે, શીલ્લક શું છે વગેરેની સમજણ પડે છે. આગળના સાલનું બજેટ કરવામાં અનો ઘણું જીપયોગ છે. મહાજનનો અહવાલ બાળને ન આવ્યાલીધે ઢાઢને શીલક

કેટલી છે, પેદાસ શું છે, ખરચ કેટલો છે, વગેરેની સમજણ પડતી નથી. જો શિલક વધારે હોય, ખરચથી વધારે પ્રાપ્તિ હોય, તો જ્યાં ગુજરાથી નિશાળો નથી, ત્યાં નિશાળો ખોલવા અનાથને મદત કરવા, ગરીબને સહાય આપવા શિક્ષણને ઊત્તેજ આપવા, વગેરે સત્કાર્યમાં ઊપયોગ કરવા ઠીક થશે.

પાર્લમેન્ટમાં બહુ મતેતી પાસ થયેલા કાયદાની અમલ બજાવણી હોય છે. મહાજનમાં બહુ મતેતી પાસ થયેલા ઠરાવની અમલ બજાવણી થતી નહીં. આપણા પ્રથમ પરીષદમાલા ઠરાવો કેટલા ઠેકાણે પ્રચારમાં આવેલા છી તે જુવો! પાર્લમેન્ટના ને મહાજનના નીયમોમાં ફરક છે કે પાર્લમેન્ટના નીયમોમાં પરિસ્થિતિનુરૂપ સુધારણા હોય છે, પણ મહાજનમાં એ થતી નહીં. દસ વરસ થયા પરિસ્થિતિમાં ઘણું અંતર પડ્યું તરી પણ નિયમોમાં હાલ જેટલી સુધારણા હોવી જોઈએ તેટલી થયેલી દેખાતી નહીં. પાર્લમેન્ટની ઐઠક ઠરેલા વખતે ભરે છે, તેમજ આપણામાં દરબારેશને મહાજન ભેગું કરવાનો નીયમ છે. ફરક એ છે કે જો પાર્લમેન્ટની મીટીંગ સાંજના છને ભરવાની હરી તો તેજ વખતે ભરે છે, આપણામાં તેમ થવાનું નહીં. આપણું જો બહાર નજર ફરાવી તો એમ જણાવામાં આવશે કે કાંઈ ગામમાં લગન કાર્ય વગર વરસામાં એક વખત મેળવડો થતો નહીં; પછેજાતી સુધારવાનું કામ શું થતું હોય તે જુવો!

પાર્લમેન્ટને નાણા ગોળા કરવાનો ને એ લોકકલ્યાણમાટે ખરચવાનો અધીકાર છે. મહાજનને લગનવખતે નાણા ભેગા કરવાનો અધીકાર હોય છે. ભેગા થયેલા નાણામાંથી અલ્પ વાડી દુશ્સ્તીમેર જાય છે ને રહેલા શ્રીમંતપાસે વ્યાજતી

મુકેલા હોય છે. જેમ મહાજનને નાણા ગોળા કરવાનો અધીકાર છે, અપરાધ કર્યો તો બેટ કાઢવાની સત્તા છે, એખાદા સ્ત્રીનો પગ ધસાર્યો તો છળવાનું શસ્ત્ર પાસે છે, પણ ગરીબને મદત આપવાનું કામ મહાજનનું નહીં, નીરોદયોગીને બિદ્યેયગ આપવાનું કામ નહીં, જે માણસ કાઈ કારણથી ધર્મચ્યુત થતો હોય તો તેને સુધારવાનું કામ મહાજનનું નહીં, સ્ત્રીઓને સુધારવાનું, અનાથ વીધવોનું પાલન કરીને તેમને પેટ ભરાવવાનું કામ મહાજનનું નહીં!

જીવો મહાજનની સ્થિતી! મહાજન મહીલા દોષ કાઢી કરો સુધારો. મહાજન આ કૃતીથી પાર્લમેન્ટ જેવું થાઈયે આમ શ્રીનાથજીને પ્રાર્થના કરજી.

આ લેખ અલ્પ મતેથી લખેલો છે. જે કાઈ પ્રમાદ હોય તો વાચક વર્ગ ક્ષમા કરશે એવી હું સખળ આશા ધારજી.

વિપત્તિ નો વચાર.

[લેખક ગોપાલ ગણેશ દેવી.]

આ દુઃખદાયક સ્થિતીમા આપણી ઘણી અનાવસ્થા થાયછે, ને નિરાશા પળાયછે. માણસને વરસાદને લગાડી, તેની પારખ જોશમાંટે પરમેશ્વર યે આ દુઃસ્વમય દિવસ મુદામ રાખેલા છે. આમ સ્થિતિ જો ના હોત તો દુઃખી લોકના હાલ કેમ થાયછે, તે આપણે બીલકુલ સમજી શકોત નહીં. આ દિવસ મોટા ધર્મતી, સહનશીલથી ઘલાવવ, જોઈયે. ઉપરલા બધા ગુણ મઠાવી આપણું મન સંતુષ્ટ, આનંદી રાખી ર્શ્વર પાસે લીન થઈ જોઈયે “ આલિયા મોગાસિ અસાવે સાદર ” આ-સંતના કેવ્હત મુજબ દુઃખ માં સુખ માની તેમા સમાધાનતી દિવસ કાઢવા

જોઈયે. દુઃખના જેવટે સુખ મુકેલુજછે, આમ સાધારણ નેમેછે .આપણ જો એ અવસ્થામા જો સદગુણ ન મળ્યાવ્યાતો ,ને આત્મસંયમનની ટેવ ન કરી લીધીતો સુખ સમયમા આપણા હાતેથી ઘણા પ્રમાદ ઘડવાનો સંભવ છે. થોડુકા સારુ કૃત્ય થાયના, પણ તે શુદ્ધ અંતઃકરણતી કરેલુ જોઈયે.

સંપત્તી મઢી ચેટલે, ઘણાક લોકોના આંખો ઉપર ધુમાડો ચઢેછે . એવા સ્થિતિમા આત્મ હિત કેમ મળાવીયે આ બાજુ ધ્યાન ન પોંચાડ. તા મોજ ષોખમા મન દોડ્યા કરેછે. દુષ્ટસંગત વાહાલી લાગે છે. ગમે તેવા અનાચાર, સજ્જનનો છલ, અમર્યાદીત બોલવું, ચોટા લોકોની-સંગત ગમેછે. અનાચાર ,સજ્જન નો છલ, વ્યસનની લાલસા, આઢસ ડંઘવુ ,ચોટુબોલડ ,દુષ્ટવાસના ,અને અધર્મનુ આચરણ આ દુર્ગુણ જડવાનો ઘણો સંભવ હોય છે. ને જો પછી આપદાના ફેરામા આવ્યો તો અગદી દીન થાય છે. આમ રાજાનો રંક થયાના દાખલા આપણા આ ગઢ જણાય છે. આપણ કહી કોટ્યાધીશની વાતો સાંભળી હશી પણ તે હાલ ચેજ સાંપતિક સ્થિતિમા છે કે? તેમના વંશજ તેમના સરીખા શ્રીમાનુ ને અબ્રુદાર છે કે? તે બોની વાત પણ કાન ઉપર આવતી નથી!

કોઈ વચ્ચે અગદી સારી સ્થિતિમા હોયેલા કુટુંબ દુર્દેવતી આવી રીતે ફેરામા આવે છે કે, તે માણસના દૈન્ય અવસ્થા આપણાતી જો -વશતી નથી. જેટલો માયાનો પસારો મળેવેલો હોયછે તેટલો તે વચ્ચે દુઃખ ને કારણ થાય છે, ને અનાથ સરખો થઈને દિનવદન કરી રહવા માંડેછે ને દિવસ કાઢેછે. તેમાલા કોઈ માણસ વૈરાગ્ય ધરીને અતિ ગરીબામા પણ સદ્ગુણથી ને ધાર્મિક પળાથી દિવસ કાઢેછે પણ કાઢી લોકો આ પરમેશ્વરચે જાણી જોઈ કોપ કરેલો છે, એમ જાણી તેને

शरण जवाना ढलट तेनी निर्दा करवा लोगेछे. ने धाडे धाडे अधो-
गतीने जायछे. व्याधि, अपजय, ने मृत्यु, आ तीनवैरी जो तेना उपर
जुवा लाग्या तोपण तेने न जणाता देव गुरूना वचननी आठवण न
करता अगदी मुठ थई आपणी वासना पुरा करवा माटे दुष्ट कृत्य क-
रवा माडे छे ने छेवटे केटलाक आपणो देह दुष्ट वासनाने बली देव
छे. खरं जोता माणसनी स्थिति केटली भयंकर थायछे !

प्रिय भाईयो ! आपणा पुराणो मालो कहीं सत्व शील राज पुरु-
षोनी ने साध्वी स्त्रियोनी वातो आपण बाची हसी ने सांभळी हसी,
तो आपणा मनउपर तेनो केटलो सत्विक ने आनंदी परीणाम थायछे .
धन्य तेमाणस ने धन्य ते आर्यभूमी ! हरीश्चंद्र राजा ने तारामतीराणी
ने रोहिदास सरखा आटला आपत्तीमा दुःख भोगवा लाग्या. डोंब स-
रीखा अत्येजना तडा माटीना घडाती पाणी भरवुं पडयुं . येवा प्रखर
दुर्दैवना फेरामां भोग भोगववा पड्या तो पण सत्व , सद्गुण ने धैर्य
जरीपण ओछु थवादीधु नथी , तेओये एकटा सर्वेश्वर उपर भरवंसो
मुकी येवा कडक वखत काढीने पछी जलदी तेना एक निष्ठानु ने द-
डभावनानु तथा भक्तीनु फळ ईश्वरये आप्युं तेमज शूर ने सत्यनिष्ठ
पांडव ना आपदामा साध्वी द्रौपदी साथे १२ बरस वनवास ने एक
बरस अज्ञात वास भोगवालाग्यो सार्वभौमराजा छता पण विराटना तहा
वेष बदली नेकर तरीके रेहुं पडयुं. तेमज सुकुमार जगद्वंश द्रौपदीने
पण विराटनी राज्ञी सुदेष्णा तेनु दासीपण करवुं पड्यु , येवा
दुःख कारक स्थितिमा कीचकना पासेथी तेने त्रास ने अपमान केट-
लो सोसवो लाग्यो ते मालेम हसेजं. ते छ जणानो श्रीकृष्ण उपर पुर्ण
भरवंसो , ने अढळ प्रेम हतु केटला संकट आव्या तो पण भगवंतने
भुल्या नही (“ ज्याचा सखा हरी त्याबरी विश्व कृपा करी ”) आ-
प्रमाणे श्रीकृष्णये तेमना सर्व संकट पोते नीबारी तेमने फरीबी

आनंदना साम्राज्य उपर बेसाहयुं.

फकत पौराणीक वातो वाची आपणा मनउपर केटलो असर थाय-
छे, ने सदाचरणथी वागवाने केटली उत्सुकता आवेछे! पछे ते सद्गुण
पूर्ण आनंदर्याज मळ्यातो तें स्थितिना घणोज आनंद नथीका धणार?
सदाचारथी वागवु आ आपणु पेहलु कर्तव्य छे तेना सारा परीणाम
मनउपर थवा सारू साधु संतना चरित्र, धर्मग्रंथ, काव्या ने उपदेश-
पर पुस्तक वाचबा आ आपणु कर्तव्यछे. ज्यार सूधी आपण आ
स्थितिमा छी त्यारसुधी गृहकृत्य दक्षतेथी करवा जाईये. आपणे जो
मोक्ष मळाववा होयतो आपणा पुर्व संचित प्रमाणे हालमा जांबीदारेण
मळेली छे, पछे ते सारी असो वा नठारी असो तेनामा आनंद माना
रहुं, आपणा देह क्षणीक छे, ने आत्मा आविनाशी छे. तेंने सुख
मळवा माटे आपणे सरखो प्रयत्न करवा जाईये. सगा उपर जरी आ
पणु प्रेम होयछे तो ते प्रेम आंधळु छे. जोओ के आपणु आगदी प्रेमी
माणस गयु तो आपण शुं करीये छीये? तेनो कहीं दिवस शाक करे-
छे पछे तेच तेनी भुल पडती जायेछे.

आपणे जे आ माणस देह प्राप्त थयोछे ते पूर्व सुकृतथी थयोछे.
[जैसी स्थिति आहे । तैशापरी राहे । कैतुकतु पाहे संचिताचे ॥]
बीपत्ती ने श्रीमंती बफोरनी छयाछे. आपणा पुर्व कर्म प्रमाणे सुखदुःख
भोगववा पडेछे. आपणामा दुष्ट कृत्य दुष्ट वचार ने बीजा जातना घ-
णाक पातको छे, तेम' सुकृतनो ने भक्तिने साठो बधोर होयतो आ-
पण घणा सुखी होईये छी. त्यारे बधाये आपणा मनने वळण आपीये
के सत्कृत्य करवा तरफ लगाववा जाईये. जे साधु संत आटलो
त्रास [आपणा नजरथी] सोशीने परमेश्वर प्राप्ती माटे जे प्रयत्न
करेछे ते शा सारू? आ अहोयानु सुख आ एकीके छे ते शाश्वत नथी

કરીનેજ કરેછે. અપણા હાતેથી ઘડીયે ઘડીયે અપરાધ થાયછે પણ પરમેશ્વર તેનાબદલે કોઈ ધ્યાનમા લાવતો નથી ને આપણે સારા માર્ગ ઉપર લાવવાનો ઘડો આપેછે, તોપણ આપણ જાણતા નથી. ત્યારે તેને આપણુ દુર્દૈવ કેહું નહીતો શું ? જો વધતા સદાચારથી ચાલ્યાતો તે કૃપાલુ ને દયાઘન પરમાત્મા આપણા ઉપર ઘણી મમતા કરેશે તે કૃપાસિંધુ છે, તેનો વરદ હસ્ત આમારા અજ્ઞાની માણસ ઉપર રેહવાદે.

અવનતનો કલ્લોલ.

ગયા અંક પાસેથી આગળ ચાલુ

ધાર્મિક તથા ઔદ્યોગિક સંબંધી વિચાર વૈચિત્ર્ય થયા પછે

મહાજનનો અવ્યવસ્થિતપણા

શું છે એ જોઈયે .મહાજન આ આપણી માતા છે.એ માતાને દરદિને વંદન કરવા જોઈયે. કારણ કે મહાજન આ સંઘશક્તિ હોવાના લીધે એમા અમ્મિ છે,આત્મા છે.એ આત્માને એલાદા ગામના વાકા વ્યક્તિને વાલીને મુકવા આવશે,અગર એલાદા નઠારા ચાઠરીતને કાઢીને નાસવા આવશે,જો એ આત્માને એ માણસનો અક્ષમ્ય અપરાધ જર્ણા-યો તો એને જ્ઞાત બહાર મુકશે.જો એ સંઘને સાધો અપરાધ કન્યોછે એમ વાટયું તો બેને મેટલપર બધાવશે .હાલમાં આ શક્તિ નિદ્રિત થયેલી દેખાય છે. કારણ આ સંઘશક્તિનો સુવ્યવસ્થિત કારખાનો ચાલુ અસતાના જે ધરમના નિયમો તથા લગનના ચાલીરીતોના બંધનો થયેલા છી, તેની અંમલબજાવણી જેમ થવા જોઈયે એમ કાઢી હાલમાં થતી નથી.આ સંઘ અવ્યવસ્થિત ચાલ્યાના લીધે સાર્વજનિક હિંસેબ ચોક્કસ રેહતા નથી .એલાદાનુ દેવું તથા લેણું કેટલુક છે એની સમજણ પડતી નથી.અને આ સંઘ માતાનો માલ પેહેલો કેટલોક હોતો.

ને હાલમાં કેમ વધ્યો વા કેમ ઘટ્યો યેની મલામત થતી નથી જ્યાં મહાજન છે, ત્યાં આપણ જ્ઞાતિના દરેકે ગરીબ તથા શ્રીમંતે માર્દોને માન સારસો રાખવો આવ્યો જોઈયે. પણ આ વિસ્ફોટીત શાહુ ચાલ્યાના છીંધે દરેક ઠેકાણે માનાવમાનનો પ્રશ્ન આગળ આવે છે પછે યેનાથી સ્વાજગી દ્વેષના ગાન્ધાણા સાર્વજનિક કામ ચાલ્યું અસતાંના જ્યાં ત્યાં આઢવા આવતા હોયછી. તેનાથી નિસર્ગતઃ આ મહાજનના સંઘશક્તિની જ્યોત મારૂવવા લાગી. આ અમાસની રાત્ર થયી ચેટલે દરેકે ઘરના વ્યક્તિયે જેમ વાટે તેમ વાગીયે; યેનેં બીજાંયે કોણ તાહી વાવતમા બોલવાનું રેહું નથી. આપોઆપ દરેકને વ્યક્તિસ્વાતંત્ર્ય મળવા લાગ્યું. એવારીતે એકમેકમા થયેલા સંબંધથી મહાજન માતાના પ્રેમનો દુર્વિપાક થવા લાગ્યો છે.

આપણામાં કોઈ કોઈ ઠેકાણે સાટાલોટાનો વ્યવહાર મોઠાચપ્રમાણથી સુરુથવા લાગ્યોલો છે. જો કે બ્રહ્મદેવયે છોકરીને આપણા પોતાના માર્દનું તથા પિતાનું લગન કરવાસારુ બદલી જવાને નિર્માણ કન્યુ છે. કોઈ ઠેકાણે અંધારામાં કન્યાવિક્રયના પૈસા આપીને કન્યાવિક્રયના બજારમાં માંસ આવ ચલની નાણુચ સમજીને દારિદ્ર્યાવસ્થાના છીંધે સાટાલોટાનોચ ધંદો કરે છે. જેના પાસે નાણા રમતાં હોય તેંયે લક્ષ્મી આપીને પોતાને શારિરિક લક્ષ્મી મળવા સારુ અટોકાટ પ્રયત્ન કરે છે; યેમાં કૂલનો સંબંધ નથી, સપ્તછીલનો સંબંધ નથી, નાતાનો સંબંધ નથી વચમાનનો સંબંધ રેહતો નથી. આવા પ્રકાર ચારે ગામમાં હાલમાં જેમ જેમ આપણા હિંદુમાતાની દરદીને સુધારણા થતી જાયશે, તેમ તેમ વધારે પ્રમાણમાં થવા લાગ્યા છી. માર્દો! તમો અજી કેમ સોઈ ગયેલા છો. આ દરેક ગામના સંઘ માતાને આપણી અવનતિ થયેલી કેમ સ્પેશે! આ સરવેને એકચ ઉપાય ચેટલે લગનની ચાલીરીતો આપણા સરવે જ્ઞાતિમાર્દોના ગામોમાં એકચ થવા

બાઈએ :

બાઈઓ! તમારા ધાર્મિક, વ્યાવહારિક, મહાજનના તથા વૈવાહિક બંધનોની બાંધોટી બદલે જે શદ્ધ થયા પછે તમારી અસ્પષ્ટ

શારીરિક અવનતિ

કેમ થતી ચાલી છે એનો વિચાર કરીએ. શરીરારોગ્યના શ્રેષ્ઠતામા ગયા સો વરસના પાછળનો કાલમાન ન જોતાં ફક્ત ગયા પચીસ સંવત્સરના પાછળના સ્થિતિમા જોતાં ને સદ્યઃથિતિમા હોતકરુ તરુણ ધીઠીના શારીરિક શક્તિમા તથા હોસા માણસના આર્યુમર્યાદામા શ્રેષ્ઠ અવનતિ થયેલી દેખાશે. કારણ જેમ એકાદા ક્ષેત્રમા તમો વર્ષા-નુર્વર્ષ શ્રેષ્ઠ ન નાહ્યુ-તો ને એની વ્યવસ્થા ન રાખી તો એ ક્ષેત્રમાલો પાક પ્રતિસંવત્સરે ઓછો ઓછો, આવીને શિવાય ઓછો કસદાર નિકળતો જાયછે; એ જેમ તમોને માલેમ છે, તેમજ આપણા દેહયંત્રિને જો નુસતુ શ્રેષ્ઠ આપણે તાલીમ, નમસ્કાર, ક્રિકેટ વગેરે સરવે પ્રકારથી મેહનત —મશાગત આ શરીરની ન કરી તો તમારા શરીરનો પુરો બાંધો, તથા હાલનો ‘કળશરપણાહી’ રેહતો જવાનો નથી. માટે જો શરીરસંબંધી કાઠજી લેઈને મેહનત કરી તો આપણા સાઠાત્રણ હાતના દેહના નાઈઓ મા ને શિરોમા વધતા પ્રમાણથી તાજુ જે શુદ્ધ રગત રખતુ જાઈને ડંચીની તથા છાતીના રંદીનો વધતો વાડ થતો જાયશે; અને હાલમા જેમ આપણે પોતાને માલેમ ન પડતા અશક્ત છુજા થાવોછે, તેમ એનાથી થવાના નથી. તેમજ હાલમા તરુણ છાંઓનો અશક્ત શરીરો હોવાનાલીધે ઋતુદર્શન (maturity) પચીસ વરસના પાછળના છાંઓ સારજુ તેજ વયમાનમા નિકોપ ન થતા આગેમથી પ્રાપ્ત થાઈને નિસ્સત્વ રેહશે. એનાથી એમના શરીરની પૂર્ણ વાડ થતી નથી ને આવળારી ભાવી પિઠી છુજી, અશક્ત, રોગદ નિર્ગત: નિવજતી જાયશે; અને ઘીજુ એ માતા

ઓની પ્રકૃતિ સુદ્ધાં દસ પાંચ વરસમાં મંદવાડમાં જાઈને રોગમા ગણના થાયશે.

જેમ દરેક માણસને દર દિવસે खावा लागેશે, તેમ હાલમાં પ્રતિવર્ષે પ્લેગના સારસ્ત્રા રોગના સાઢેસાતીને પોતાના સરાઈના હંગામમાં કંઈ તરૂણ તથા તરૂણીઓ બઢી આપવાચ લાગીશી. તમો વેપારીના બચ્ચા હોવાના લીધે તમારુ પેટ દલાલીના હાત ઉપરલુ થયેલુ છે, અને એમાં તમારા દુર્દૈવથી ઘરમાલો નેતો શ્રીચરણી ગયો એટલે એના પાછલ્યેના ઘરનો વેપાર ડુબીને જાયશે. વેપારના ટુકા નફા ઉપર રહેલા પેટનાં સ્વલ્લગાની વ્યવસ્થા પાસે અસેલા મુલના પૈશાથી કેમ તરી ભરાવાની થાય છે, આવા રીતે નરીબીથી પળ શરીરના હાલ થાઈને આયુમર્યાદ બોલી થાયછે. આ અશક્તપણાથીજ પુરુષ તથા સ્ત્રી વરગને મુસાર માલના પોતા ઉચલવા સારુ તથા ધરમાં દલ્લા ઘાડવા સારુ હાલમાં મેલમજુરીના માણસની અવશ્યકતા માસવા લાગીશે.

જેમ એકાદા જાડને બીજાચ હંગામમાં ફુલનો ખાર આવ્યો એટલો એ ફુલમાલો વાસ બોલે થયેલો જણાયછે, તેમચ અકાલી જાત્વ દશા પ્રાપ્ત થઈ એટલે એમાલો કસ, જેમ તથા પરિપક્વતાનુરૂપ બોલુ થયેલુ સ્વાસ જણાશે. આપણા સ્ત્રીપુરુષો આશિક્ષિત હોવાના લીધે એમનો નૈસર્ગિક નઠારો સ્વભાવ કાયમ રહેછે; ને એમને શરીર સંબંધી 'શાસ્ત્રીય માહિતી' ન હોવાના લીધે શરીરના બાબતમાં મનમુરાત વાગીશી; તથા અકાલી વ્યભિચારહી કરીશી. આ શરીર મશીન [યંત્ર] છે. આ શરીર ચલ્યાલ છે; એમને કિણી (ચાવી વગેરે) આપીને જેમ રાખશે, તેમ રેહશે જેમ રિપેઅર (દુરુસ્ત) કરશે, તેમ તાલીમ વગેરેના સ્વેલ કરીને શરીરનો બાંધોહી બલકટ બનશે.

આ સંસારશકટ ચાલાવા સારુ દરેક સ્ત્રીપુરુષને હાલમાં મોંગાઈ ચાલુ.

અસતાંના ટુંકા નફા ઉપર ન રેહવા અઘ્યા લીધે કાઢજી સારાં મહારાંગ લાગ્યો જણાશે. દરકેનુ મોઢુ નિસ્તેજ થયેલુ દેખાશે. આ કાઢજીનોંચ રોંગ છે, જિવિ લેનારો રોંગ છે. કારણ આપણ જેમ મન રાખીયે તેમ શરીર રેહશે; આ રોગથી અકાલા મૃત્યુસંઘ્યાની નોંધ ઘણીંચ થયેલી દેસાય છે.

આ શરીરની અવનતિ અગમ્ય રીતીથી થતી ચાલેલી છે. તમારામા કોઈ સંબે થયેલો છે કા? કોઈ રામમૂર્તિ થયેલો છે કા? કોઈ મિસ તારાબાઈ થયેલી છે કા? કોઈયે શરિર સુધારવાસારુ કાઢજી લેઈને શરીર સુધારેલુ છે કા? જેમ તમારા વેપારનો વધતો નફો ચેટલે તમારુ વધતુ ધન છે, તેમચ તમારુ વધતુ શરીર ચેટલે તમારુ અખંડ ધન છે કારણ શરીર છે, તો તમારુ જગ છે. માટે ભાઈસાહેબ! 'શરીરમાયં' ચલુ ધર્મસાધનં 'રાખવાસારુ અક્ષય્ય પ્રયત્ન કરો. અપૂર્ણ

અભિપ્રાય — “ આપને કાંઈ કરવું છે? ” આ નાહાનીં ચોપડી સુર-ત વાલા ભાઈ ઢાહ્યાંભાઈ નવલરામ શાહએ આપણા જ્ઞાતિના હિત સારુ ને જ્ઞાતિના સ્તિતીનુ સુક્ષ્મ રીતેથી અવલોકન કરેલુ છે. ગયા વરસમા પેહલી પરીષદમા સુધારણાના ઠરાવ કન્યા હતા, પળ ચેઠરાવની ચારે-ગામ અમલ બજાવળી હર્જી સુધી થયેલી જણાતી નથી. ‘બોલડં સેહલુ નેં કરડં કઠળ’ એ કેહવત સરીચી વાત થઈછે. ડિરેક્ટરીની જરૂરી, રોટી તથા બેટીવ્યહાર કેઢવળી, વિધવાશ્રમ વગેરે માટે ફંડની જરૂરો કેટલીછે, બોર્ડિંગ હાઉસ તથા વિદ્યાર્થીના ફીની તથા ચોપડીયોને મદત, ને જ્ઞાતિ ભાઈઓના ટુકાનની સુધારણા ને તેઓયે છેવટમા આપણા સારા વચાર પ્રગટ કન્યાછી, તે ઓના કહ્યા મુજબ બજાવળી થસે તે દિવસ સોના સરીચો સમજવો. આ સુધારણા આમલમા લાવવા સારુ તન, મન, ધનથી આપણ જ્ઞાતીની સેવા કરવા જોઈયે, ચોપડી વાચવા સરચી છે.

લવાજમ.

ગામના લોકોને વાર્ષિક ન્યોછાવર	૧૯૨
પ્રજંટ માર્ફત...	૧૮૪
ઘી. પી. ટપાલ હાંશીલસહ ...	૧૮૧૦
કિરકોલ અંકની કિંમત	૬૩

જાહેરસ્વરના ભાવ.

ખાસા એક પાનને માસ	૧૨	૬૦	૧૨, આ. ૦
આર્ધા પાનને ... માસ	૧૨	૬૦	૭ આ. ૦
ફુલ પેજને ... માસ	૧	૬૦	૨ આ. ૦
દર ઊર્ટીને ... માસ	૧	૬૦	૦ આ. ૧

જ્ઞાતી બાંધવના પાસેથી ભાવ બદલે સવલતથી લેવામા આવશે.

સુચના:—ગુજરાથી શિક્ષણ-માલાનો અંક નહી મળેતો ૮ દિવસના અંદર કાગલ લખેતો મોકલવામા આવશે. આપણ ઠેકાણુ બદલેલ હસેતો ખુલાસો કરવો.

વ્યવસ્થાપક:—ગુજરાથી શિક્ષણ-માલા,
સતારા .

હે પુસ્તક દત્તાત્રય રામચંદ્ર ચિતલે યાની સાતારા મવાની નં. ૧૦૭
યેથે આપલ્યા 'શુભસૂચક' પ્રેસમધ્યે છાપિલે આણિ ગુજરાથી
શિક્ષણ મંડલકરિતાં ગોપાલ ગણેશ દેવી યાની મહાજનવાહી
મંગલવાર નંબર ૧૧૦ સાતારા યેથે પ્રસિદ્ધ કેલે.

... ५५ १०५ ३० १ २५१० १०

श्रीयुत २१० २१०

हेकायि

३१५

IF NOT DELIVERED PLEASE RETURN:—

THE GUYANA TRADING COMPANY, LTD.

Mungahwar Peth.

SATARA CITY.

